

بررسی تعطیلی مدارس و اختلالات آموزشی ناشی از بیماری کرونا

از منظر

دانش آموزان، خانواده‌های محروم و نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی

نویسندگان: **Laura B Nellums و Richard Armitage**

دانشکده اپیدمیولوژی و سلامت عمومی، دانشگاه ناتینگهام، ناتینگهام، انگلستان

ارتباط با ما:

msxra37@nottingham.ac.uk

ترجمه شده در بخش بین الملل

سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی

بسیاری از مقالات منتشر شده در مورد تبعات آموزشی بیماری کرونا، تعطیلی مدارس را به عنوان یک نتیجه محتوم شیوع این بیماری پذیرفته و بر آن صحنه گذاشته‌اند. اما کارشناسانی نیز بوده‌اند که تعطیلی مدارس را بی دلیل دانسته و حتی معتقدند که از بسیاری جهات و به دلیل متوقف کردن کارویژه‌های حمایتی مدارس، مخصوصاً برای دانش‌آموزان محروم، این امر تدبیر نامناسبی بوده و تبعات وخیم‌تری حتی از خود بیماری بر زندگی دانش‌آموزان گذاشته است. با توجه به لزوم دسترسی به عقاید مختلف و تضارب و تکثر آراء، این مقاله از نظر خوانندگان محترم می‌گذرد.

پس از اعلام رسمی اپیدمی و شیوع گسترده بیماری کووید ۱۹ یا کرونا در سطح جهانی و تعطیلی مدارس در کشورهای مختلف جهان که صدها میلیون دانش‌آموز را در گستره گیتی تحت تاثیر خود قرار داده است^۱ کشورهای بسیاری در حالی وارد بحث‌های کنترل بیماری و قرنطینه‌های گسترده و سایر دستورالعمل‌های جلوگیری از انتشار این بیماری از جمله تعطیلی مدارس شده‌اند که همزمان باید نیازهای فوری و چندبعدی اجتماعی، اقتصادی و سلامت دانش‌آموزان را نیز مورد توجه قرار دهند. این توجه فوری و با اهمیت در عین حال منطبق با مفاد منشور ملل متحد بر لزوم حفظ و رعایت حقوق کودکان و نوجوانان و همینطور اهداف توسعه پایدار این سازمان است.^۲

تحقیقات گسترده اثبات کرده است که کودکان و نوجوانان نقش بسیار اندکی در انتقال این بیماری دارند و در صورت ابتلا به آن نیز علائم بسیار بسیار کمتر و ضعیف‌تری را نسبت به بزرگسالان از خود بروز می‌دهند^۳؛ اما در حالی که دولت‌ها اقدام به تعطیلی مدارس برای قطع زنجیره انتقال این بیماری می‌کنند (امری که با یافته‌های تحقیقات مختلف در زمینه شیوع این بیماری در تضاد است) فشارهای اقتصادی، روانی و اجتماعی ناشی از این تصمیمات بر روی دانش‌آموزان به عنوان یک جمعیت انسانی از لحاظ سلامت روانی، شکننده و حساس باید مدنظر قرار گیرد (همان). تعطیلی مدارس موجب اختلال در نظم آموزشی و یادگیری برای بسیاری از دانش‌آموزان شده است و مخصوصاً برای دانش‌آموزان محروم تبعات بیشتری دارد. (همان) به طور مثال تعطیلی مدارس در طی همه‌گیری بیماری ابولا طی

---

¹Wang G, Zhang Y, Zhao J, et al. Mitigate the effects of home confinement on children during the COVID-19 outbreak. *Lancet* 2020; published online March 4. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30547-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30547-X).

². Clark H, Coll-Seck AM, Banerjee A, et al. A future for the world's children? A WHO- UNICEF- Lancet Commission. *Lancet* 2020;

³. European Centre for Disease Prevention and Control. Outbreak of novel coronavirus disease 2019 (COVID-19): increased transmission globally—fifth update 02 March 2020. <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/RRA-outbreak-novel-coronavirusdisease-2019-increase-transmission-globally-COVID-19.pdf> (accessed March 13, 2020).

سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۶ میلادی موجب افزایش آمار ترک تحصیل دانش‌آموزان، بحران کودکان کار و خشونت علیه کودکان شده است و در نهایت نابرابری‌های اقتصادی-اجتماعی را در کشورهایی که متأثر از شیوع این بیماری شدند؛ را تشدید کرد^۴، لذا باید به این نکته توجه داشت که حالا و با تاکید بر استراتژی‌های یادگیری مجازی و از راه دور که در دوران شیوع بیماری کرونا، برای تداوم فرایند آموزش دانش‌آموزان بر آن تاکید می‌شود، بحث نابرابری و عدم دسترسی کامل دانش‌آموزان به این نوع یادگیری و تکنولوژی‌های دیجیتال لازم و ملزوم با آن، بسیار حائز اهمیت است. از سوی دیگر باید به این مسئله هم توجه داشت که برنامه‌هایی مثل بحث تغذیه دانش‌آموزان در مدارس، بهداشت و مراقبت‌های پزشکی و انواع مشاوره‌ها و حمایت‌هایی که دانش‌آموزان در چارچوب مدرسه آن‌ها را دریافت می‌کنند و برای سلامت دانش‌آموزان و مخصوصاً برای دانش‌آموزان محروم بسیار حائز اهمیت است، در دوران تعطیلی مدارس به دلیل شیوع بیماری کرونا عملاً امکان پیاده‌سازی و تداوم را ندارند.

توجه به این نکته مهم است که مدارس نقش حیاتی را در مراقبت و حفاظت از دانش‌آموزان بر عهده دارند و تعطیلی مدارس و سایر تبعات اقتصادی و اجتماعی شیوع بیماری کرونا، موجب شده است که فشارهای اقتصادی بر روی خانواده‌ها و مخصوصاً خانواده‌های کم درآمد و محروم افزایش یابد. از سوی دیگر والدینی که در بیرون خانه کار می‌کنند و زمانی خیالشان راحت بود که کودکانشان در مدرسه هستند، در حال حاضر مجبور می‌شوند در دوران تعطیلی مدارس یا بچه‌ها را بدون هیچ نظارتی در خانه تنها بگذارند و یا این که عملاً از کار کردن در بیرون خانه انصراف دهند تا بتوانند در خانه با بچه‌ها بمانند. در ضمن باید به این نکته نیز توجه داشت که تنها بخش کمی از نیروی کار می‌تواند در درون خانه از مزیت‌های دورکاری استفاده کند. البته در این صورت نیز باز فشارهای اجتماعی و روانی بر روی والدین وجود دارد. همه این نکات تبعات سیاستگذاری است که براساس آن مدارس باید برای قطع زنجیره انتقال و سرایت بیماری بسته شوند. بحث تعطیلی مدارس در این شرایط به هیچ وجه قابل دفاع نیست. به طور مثال دستورالعمل و استراتژی مواجهه با شیوع بیماری آنفولانزا که توسط سیستم بهداشت انگلستان تدوین شده به صراحت می‌گوید "تنها سود حاصل از بستن مدارس در زمان شیوع بیماری آنفولانزا این خواهد بود که منابع کلینیکی لازم برای مواجهه با تبعات ثانویه بیماری و نه خود بیماری ذخیره و حفظ شود^۵.

جالب اینجاست که این موضع و استراتژی با موضع سازمان بهداشت جهانی و سازمان یونسف و تحقیقات مجله معتبر لنست، هم‌راستا است و همگی اظهار می‌کنند که از نظر شاخص‌های بهداشتی و سلامت اجتماعی و آموزشی، تعطیلی

---

⁴ UN Development Programme. UNDP Africa policy note: confronting the gender impact of Ebola virus disease in Guinea, Liberia, and Sierra Leone. 2015. https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/RBA%20Policy%20Note%20Vol%202%20No%201%202015_Gender.pdf (accessed March 3, 2020).

⁵ Department of Health. Impact of school closures on an influenza pandemic: scientific evidence base review. 2014. https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/316203/School_Closures_Evidence_review.pdf (accessed March 9, 2020)

مدارس آثار مخرب تری بر سلامت و کیفیت زندگی کودکان و نوجوانان دارد.⁶ از سوی دیگر بحث تعطیلی مدارس باید براساس یافته‌های اپیدمیولوژیک و علمی استوار شود و همزمان باید شاخصه‌هایی مثل کاهش نابرابری اجتماعی، فراهم کردن شرایط یادگیری برای دانش آموزانی که به تکنولوژی‌های دیجیتال دسترسی ندارند، ایجاد حق انتخاب متعدد و جانسین برای دانش آموزان، حفظ و مراقبت از بهداشت و سلامت آن‌ها و به علاوه برنامه‌های تغذیه را مدنظر قرار دهد. به همین دلیل اولیای امور باید استراتژی‌هایی را طراحی کنند که بدون نیاز به تعطیلی مدارس، الزامات بهداشتی دوران شیوع بیماری‌های همه گیر و قطع زنجیره انتقال تحقق پذیرد.⁷ از جمله این استراتژی‌ها می‌توان به کوچک کردن اندازه‌های کلاس‌ها، رعایت فاصله فیزیکی و اجتماعی در سر کلاس و محیط مدرسه و همینطور ضد عفونی کردن مداوم دست‌ها و محیط اشاره کرد.

بر همین اساس کشورهایی که به هر دلیلی با موج اول شیوع بیماری کرونا زودتر از بقیه کشورها درگیر شدند، به جای تعطیلی عجولانه مدارس و ایجاد فشار روحی و روانی بر دانش آموزان و خانواده‌های آن‌ها باید با اولویت قائل شدن به کودکان و نوجوانان و پیاده کردن سیاست‌های مناسب به نحوه فعالانه‌ای، این اطمینان را به دانش آموزان و خانواده‌هایشان می‌دادند که دانش آموزان و کودکان و نوجوانان ما در مرکز توجه و طراحی استراتژی برای مقابله با این بیماری بودند و این امر با تعطیلی عجولانه صرف مدارس آن هم در بازه‌های زمانی طولانی قطعاً متفاوت است. لذا ما نویسندگان این مقاله بر اهمیت به وجود آوردن یک فضای مناسب برای ایجاد یک گفتگوی شفاف و عمومی و انجام بحث و تحقیق علمی در مورد استراتژی‌هایی که پیاده شد و استراتژی‌هایی که باید پیاده می‌شد، تا از تعطیل شدن مدارس (آن هم به صورت طولانی) جلوگیری شود؛ تاکید می‌کنیم. در یک فضای گفتگوی شفاف و عمومی که در آن صدای دانش آموزان و خانواده‌هایشان شنیده شود؛ میزان علمی بودن، مقبولیت و تاثیرات سیاست‌گذاری‌های پیاده شده که منتهی به تعطیلی عمومی مدارس شد برای حال و آینده مورد بررسی و بازنگری قرار گیرد. از سوی دیگر لازم است تا داده‌های علمی موثق در مورد تاثیر بسته شدن مدارس بر روی میزان انتقال بیماری کرونا و میزان موثر بودن این سیاست‌ها و در عین حال میزان سودمندی آن‌ها در برابر زیان‌های مترتب بر آن که موجب افزایش مشکلات اجتماعی، اقتصادی و بهداشتی برای دانش آموزان شده است به طور علمی و عمومی منتشر شود و در اختیار محققان مستقل قرار گیرد.

پایان سخن اینکه ما باید به یک تعادل در سیاست‌گذاری‌های خود برسیم که ضمن حمایت و حفاظت از کسانی که در معرض بیشترین خطر از این بیماری هستند آینده نسل‌های بعدی را قربانی این سیاست‌گذاری‌ها نکنیم.

---

⁶ Clark H, Coll-Seck AM, Banerjee A, et al. A future for the world's children? A WHO- UNICEF- Lancet Commission. *Lancet* 2020;

⁷ European Centre for Disease Prevention and Control. Outbreak of novel coronavirus disease 2019 (COVID-19): increased transmission globally—fifth update 02 March 2020. <https://www.ecdc.europa.eu/sites/default/files/documents/RRA-outbreak-novel-coronavirusdisease-2019-increase-transmission-globally-COVID-19.pdf> (accessed March 13, 2020).